

Kamu Yönetiminde Etik Kültürün Oluşmasında Sivil Toplum Kuruluşlarının Rolü**The Role of Civil Society Organizations in the Formation of Ethical Culture in Public Administration****Yeliz KARADENİZ**

Dr. Öğr. Üyesi,
Sakarya Uygulamalı Bilimler
Üniversitesi,
Akyazı SHMYO
Yönetim ve Organizasyon
ykaradeniz@subu.edu.tr
Orcid ID: 0000-0002-0594-3054
Sakarya/Türkiye

Özet

Bu çalışmaya, sivil toplum kuruluşlarının (STK) etik kültürün oluşumundaki etkisini ortaya koymak ve kamu yönetimi alanında bu katkının daha etkin kullanılmasına yönelik farkındalık oluşturmak amacıyla ihtiyaç duyulmuştur. Kamu yönetiminde etik kültür, şeffaflık, hesap verebilirlik ve tarafsızlık ilkelerine dayanan bir yönetim anlayışının tesis edilmesi için temel bir unsurdur. Ancak, bu kültürün yalnızca kamu kurumlarının iç dinamikleriyle oluşması mümkün değildir. Toplumun farklı kesimlerinin sürece katılımı etik ilkelerin benimsenmesi ve uygulanması açısından büyük önem taşımaktadır. STK'lar, kamu yönetiminin etik standartlara bağlı kalmasını sağlamak amacıyla denetim ve farkındalık çalışmaları gerçekleştirmekte, kamu kurumları için etik raporlar hazırlamakta, eğitim programları düzenlemekte ve politika yapım sürecine katkıda bulunmaktadır. Yöntem olarak betimleyici metodun uygulandığı çalışmada, çeşitli ülkelerden örnekler sunarak STK'ların etik standartların oluşturulması ve uygulanmasındaki farklı yaklaşımlarını değerlendirmektedir. Ayrıca, STK'ların etik ihlallerle mücadelede karşılaştığı zorluklar ve bu sorunlara dair çözüm önerileri tartışılmaktadır. Çalışma, etik yönetimin güçlendirilmesi açısından kamu-STK iş birliğinin önemini vurgulayarak, daha sürdürülebilir ve katılımcı bir yönetim modeli geliştirilmesine katkı sunmayı amaçlamaktadır. Etik yönetimin sürdürülebilirliği açısından STK'ların karşılaştığı yapısal ve yönetsel engellerin aşılması için politika önerileri de sunmaktadır. Çalışmanın bulguları, STK'ların kamu yönetiminde etik farkındalık yaratma, politika önerileri sunma ve kamuoyunu bilgilendirme yoluyla önemli bir etki alanına sahip olduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca, STK'ların işbirlikçi yaklaşımlarla kamu kurumlarıyla daha etkin ilişkiler kurmasının, etik kültürün sürdürülebilirliği açısından önemli olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kamu Yönetimi, Etik, Kamu Yönetiminde Etik, Etik Kültür, Sivil Toplum Kuruluşları**Abstract**

This study was conducted to reveal the impact of non-governmental organizations (NGOs) on the formation of an ethical culture and to raise awareness about how this contribution can be utilized more effectively in the field of public administration. In public administration, an ethical culture is a fundamental element for establishing a management approach based on the principles of transparency, accountability, and impartiality. However, this culture cannot be formed solely through the internal dynamics of public institutions. The participation of different segments of society is crucial for the adoption and implementation of ethical principles. NGOs carry out oversight and awareness activities to ensure that public administration adheres to ethical standards, prepare ethical reports for public institutions, organize training programs, and contribute to the policy-making process. In this study, a descriptive method was applied, and examples from various countries were presented to evaluate the different approaches NGOs use in the creation and implementation of ethical standards. Furthermore, the challenges NGOs face in combating ethical violations and possible solutions to these problems are discussed. The study emphasizes the importance of public-NGO collaboration in strengthening ethical governance and aims to contribute to the development of a more sustainable and participatory governance model. It also offers policy recommendations to overcome the structural and administrative obstacles faced by NGOs in sustaining ethical management. The findings of the study reveal that NGOs have a significant impact on raising ethical awareness in public administration, proposing policies, and informing the public. Moreover, it is concluded that NGOs establishing more effective relationships with public institutions through collaborative approaches is essential for the sustainability of ethical culture.

İntihal/ Plagiarism

Bu makale, iThenticate yazılımı ile taranmış ve intihaltespitedilmemiştir. This article has been scanned by iThenticate and noplagiarismdetected.

Yazarlık Katkısı

Bu çalışmada yer alan yazarlar, çalışmaya eşit düzeyde katkı sağlamıştır.

Geliş Tarihi: 01/03/2025**Kabul Tarihi: 10/06/2025****Yayın Tarihi: 30/06/2025****Cilt/Volume: 13****Sayı/Issue: 1****DOI: 10.54429/seyad.1649472****Keywords:** Public Administration, Ethics, Ethics in Public Administration, Ethical Culture, Non-Governmental Organizations**Makale Türü Article Type: Araştırma Makalesi / Research Article****Araştırma & Yayın Etiği** Bu makale en az iki hakem tarafından incelenmiştir. Yayın etiği ihlalleri yazarın sorumluluğundadır.**Research & Publication Ethics** This article has been reviewed by at least two referees. Violations of publication ethics are the responsibility of the author(s).**Atıf/Citation**

Karadeniz Yeliz. " Kamu Yönetiminde Etik Kültürün Oluşmasında Sivil Toplum Kuruluşlarının Rolü". *Siyaset, Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi* 13/1 (2025), 51-70. <https://doi.org/10.54429/seyad.1649472>

This is an open access paper distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

Giriş

Günümüz kamu yönetimi anlayışında etik kültür, yönetim ilkelerinin temel unsurlarından biri olarak kabul edilmektedir. Kamu kurumlarının hesap verebilirliği, şeffaflığı ve tarafsızlığı, etik değerlere bağlı bir yönetim anlayışı ile sağlanabilir. Ancak, etik kültürün kamu yönetiminde kalıcı ve etkin bir şekilde yerleşebilmesi için yalnızca kamu kurumlarının iç mekanizmaları yeterli değildir. Toplumun farklı kesimlerinin bu sürece katılımı, etik ilkelerin benimsenmesi ve uygulanmasını destekleyen en önemli unsurlardan biridir. Bu bağlamda STK'lar, kamu yönetiminde etik standartların oluşturulması, izlenmesi ve geliştirilmesinde önemli bir role sahiptir.

STK'lar, demokratik toplumların vazgeçilmez aktörleri olarak, kamu yönetiminin şeffaf ve hesap verebilir olmasını sağlamak için çeşitli denetim ve farkındalık çalışmaları yürütmektedir. Kamu kurumlarının etik kurallar çerçevesinde hareket etmesini sağlamak amacıyla raporlar hazırlamakta, eğitim programları düzenlemekte ve politika yapım süreçlerine katkıda bulunmaktadır. Özellikle yolsuzlukla mücadele, insan haklarının korunması ve kamusal hizmetlerin adil dağılımı gibi alanlarda STK'ların yürüttüğü çalışmalar, kamu yönetiminde etik kültürün kurumsallaşmasını güçlendirmektedir.

Etik kültür, yalnızca kurallara ve yasal düzenlemelere dayalı bir yapı olmaktan öte, toplumun genel değer yargıları ve beklentileri ile şekillenen dinamik bir süreçtir. Bu nedenle, STK'lar, kamu yönetiminde etik standartların belirlenmesinde ve bu standartların uygulanmasında vatandaşların sesini duyuran bir köprü görevi görmektedir. Ayrıca, STK'lar kamu politikalarının oluşturulması sürecinde aktif rol oynayarak, karar alma mekanizmalarında etik ilkelerin dikkate alınmasını sağlamaktadır.

Dünyada ve Türkiye'de STK'ların kamu yönetiminde etik kültürün geliştirilmesine yönelik etkileri, uygulama örnekleriyle açıkça görülmektedir. Bazı ülkelerde, STK'lar kamu kurumlarıyla ortak projeler yürüterek etik politikaların oluşturulmasına katkıda bulunurken, bazı ülkelerde ise kamu yönetiminin denetlenmesinde ve etik ihlallerin ortaya çıkarılmasında daha bağımsız bir rol üstlenmektedirler. Türkiye'de de etik kuralların yerleşmesi ve kamu görevlilerinin etik davranış standartlarına uyum sağlaması konusunda STK'ların önemli girişimleri bulunmaktadır.

Bu çalışmanın amacı, sivil toplum kuruluşlarının kamu yönetiminde etik kültürün oluşumuna olan katkılarını analiz etmek ve bu katkıların nasıl daha etkili hale getirilebileceğine dair değerlendirmelerde bulunmaktır. Kamu yönetiminde etik

değerlerin güçlendirilmesi, iyi yönetim ve toplumsal güven açısından temel bir gerekliliktir. STK'lar, katılımcı demokrasinin vazgeçilmez aktörleri olarak bu süreçte önemli roller üstlenmektedir. Bu nedenle, STK'ların etik kültür üzerindeki etkisinin incelenmesi, kamu yönetiminin daha şeffaf ve sorumlu hale gelmesi açısından önem taşımaktadır. Araştırmada nitel bir yaklaşım benimsenmiş olup, literatür taraması yoluyla STK'ların etik kültür üzerindeki etkileri değerlendirilmiştir. Ayrıca konuya ilişkin örnek uygulamalar incelenerek çözümleyici bir bakış açısı geliştirilmiştir.

Makalede ilk olarak, etik kültür kavramı ve kamu yönetimindeki yeri açıklanacak, ardından STK'ların genel işlevleri ve kamu yönetimiyle ilişkisi değerlendirilecektir. Daha sonra, STK'ların etik kültüre katkıları, başarılı örnekler üzerinden incelenecek ve karşılaşılan zorluklar ile çözüm önerileri tartışılacaktır. Son olarak, STK'ların kamu yönetiminde etik standartların sürdürülebilirliğine yönelik stratejik önemi vurgulanarak genel bir değerlendirme yapılacaktır.

1. Kamu Yönetiminde Etik

Kamu yönetimi bağlamında etik, kamu görevlilerinin karar alma süreçlerinde tarafsızlığı, hesap verebilirliği ve şeffaflığı temel alarak kamu yararını gözetmesini ifade etmektedir (Alev ve Genç, 2015, 137). Kamu yönetiminde etik, sadece yazılı kurallarla belirlenen bir olgu olmaktan çıkıp, aynı zamanda toplumsal normlar ve bireysel değerlerle şekillenen bir anlayıştır. Etik ilkeler, kamu hizmetlerinin adil ve tarafsız bir şekilde yürütülmesini sağlamak için oluşturulmuştur ve bu ilkelerin uygulanması, vatandaşların devlete olan güvenini arttıran en önemli unsurlardan biridir (Arklan, 2006, 87). Kamu yöneticileri ve görevlileri için etik kurallar, mesleki sorumlulukların yerine getirilmesinde rehber niteliğindedir ve bireylerin çıkar çatışmalarından uzak durmalarını temin etmektedir.

Günümüz kamu yönetiminde etik, iyi yönetim ilkelerinin temel taşlarından biri olarak kabul edilmektedir. Kamu görevlilerinin etik değerlere bağlı kalması, kamu politikalarının etkinliğini ve kamu hizmetlerinin kalitesini artırmaktadır. Etik dışı uygulamalar, kamu yönetimine olan güveni sarsmakta ve yolsuzluk gibi ciddi sorunlara yol açabilmektedir. Bu nedenle, kamu yöneticilerinin etik değerlere uygun hareket etmeleri, toplumsal güvenin sürekliliği açısından kritik bir öneme sahiptir. Bu bağlamda etik eğitimlerinin yaygınlaştırılması, kamu kurumlarında etik komisyonlarının aktif şekilde çalışması ve etik ihlallerine yönelik etkili denetim mekanizmalarının

oluşturulması büyük önem taşımaktadır. Kamu görevlilerine etik ilkelerin sürekli olarak hatırlatılması, farkındalık düzeyini artırarak olası etik dışı davranışların önüne geçilmesini sağlayabilir. Ayrıca, kurumsal etik kültürünün yerleşmesi, sadece bireysel davranışları değil, örgütsel karar alma süreçlerini de olumlu yönde etkileyerek, kamu hizmetlerinde bütüncül bir etik anlayışın gelişmesini teşvik edebilir.

Etik değerlerin kamu yönetimi sistemiyle bütünleşmesi, demokratik yönetişimin de güçlenmesine katkı sağlamaktadır. Halkın beklentilerine duyarlı, katılımcı ve şeffaf bir yönetim anlayışı, etik ilkelere dayalı bir kamu yönetimi modeliyle daha kolay inşa edilebilir. Bu doğrultuda, vatandaşların kamu kurumlarını denetleyebilme kapasitesini artıran mekanizmaların geliştirilmesi, etik yönetişim açısından vazgeçilmezdir. Kamuoyunun sürece dâhil edilmesi ve karar alma süreçlerine etkin katılımı, hem kamu görevlilerinin hesap verebilirliğini pekiştirmekte hem de etik dışı davranışların caydırıcılığını artırmaktadır. Böylelikle, kamu yönetiminde etik, sadece bir ideal değil, aynı zamanda pratik bir gereklilik haline gelmektedir.

2. Sivil Toplum Kuruluşları

Sivil toplum kuruluşları, devlet ve özel sektör dışında, topluma hizmet etmeyi amaçlayan, bağımsız ve gönüllülük esasına dayalı kuruluşlardır. STK'lar, bireylerin ortak amaçlar doğrultusunda bir araya gelerek çeşitli sosyal, ekonomik, çevresel ve kültürel alanlarda faaliyet göstermesine olanak tanımaktadır (Ak, 2005, 32). Dünyada ve Türkiye'de sivil toplum kuruluşları, toplumsal refahın artırılması, dezavantajlı grupların desteklenmesi, insan haklarının korunması, eğitim, sağlık ve çevre gibi konularda önemli roller üstlenmektedir.

STK'lar, yapısal olarak farklı türlerde faaliyet göstermektedir. Vakıflar, dernekler, meslek örgütleri, yardım kuruluşları ve uluslararası sivil toplum örgütleri gibi çeşitli türlerde yapılanılmışlardır. Bu kuruluşlar, belirli bir toplumsal ihtiyaca yönelik olarak çalışmalar yapar ve genellikle bağımsız bir yönetime sahiptirler (Kurt ve Taş, 2015, 200). STK'ların toplumsal bilinç ve katılımı artırma, hizmet sağlama, lobicilik ve savunuculuk ve denetim ve izleme gibi işlevleri bulunmaktadır. STK'lar, vatandaşların belirli konular hakkında bilinçlenmesini sağlamak ve onları toplumsal süreçlere katılmaya teşvik etmek amacıyla kampanyalar düzenlemektedir (Akmeşe, 2013, 205). Eğitim, sağlık, insani yardım, çevre koruma gibi alanlarda doğrudan hizmet sağlayarak kamu yararına katkıda bulunurlar. Ayrıca hükümetler ve karar alıcılarla diyalog kurarak yasa ve politikaların

geliştirilmesine katkıda bulunur. Kamu kurumları ve özel sektör faaliyetlerini izleyerek de, toplumsal çıkarları korumaya yönelik denetim mekanizmaları oluştururlar (Yıldırım, 2003, 229).

Sivil toplumun güçlendirilmesi için, finansal sürdürülebilirliği sağlanmalı ve bağımsız kaynaklara erişimleri artırılmalıdır. Kamu ile iş birlikleri artırılarak ortak projeler geliştirilmelidir. Sivil toplumu demokrasi ile birlikte düşünmek mümkündür (Altun ve Akalın, 2021, 218). Vatandaşların sivil topluma katılımını teşvik edecek eğitim programları düzenlenmelidir. Dijitalleşme süreçleriyle STK'ların etki alanı genişletilmeli, daha geniş kitlelere ulaşmaları sağlanmalıdır (Gözübüyük, 2010, 95).

Sonuç olarak, sivil toplum kuruluşları, bireylerin ve toplumun gelişiminde önemli roller üstlenen, devlet ve özel sektör dışındaki üçüncü sektörü oluşturan yapılar olarak karşımıza çıkmaktadır. Yerel, ulusal ve uluslararası düzeyde faaliyet gösteren STK'lar, toplumsal bilinci artırmak, insan haklarını korumak, sosyal hizmet sağlamak ve toplumu daha sürdürülebilir bir geleceğe taşımak adına kritik görevler üstlenmektedir. Gelecekte, STK'ların daha etkin ve kapsayıcı hale gelmesi için çeşitli reformlar ve destekleyici politikaların geliştirilmesi büyük önem taşımaktadır.

3. Kamu Yönetiminde Etik Kültürün Kavramsal Çerçevesi

Kamu yönetiminde etik kültür, devletin vatandaşlara sunduğu hizmetlerin adil, şeffaf ve hesap verebilir bir şekilde yürütülmesini sağlayan temel bir yapı taşıdır. Etik kültür, kamu görevlilerinin bireysel tutum ve davranışlarından kurumların genel işleyişine kadar uzanan geniş bir yelpazeyi kapsamaktadır (Eryılmaz, 2008, 4). Kamu yönetiminde etik ilkelerin belirlenmesi, bu ilkelerin benimsenmesi ve uygulanması süreci, demokratik yönetim anlayışının güçlenmesine ve toplumun devlete olan güveninin artmasına katkı sağlar. Etik kültürün oluşturulması yalnızca hukuki düzenlemelerle değil, aynı zamanda toplumsal değerlerin, kurumsal normların ve bireysel sorumluluk anlayışının güçlendirilmesiyle mümkündür (Gökçe ve Örselli, 2011, 50).

Kamu yönetiminde etik kültürün oluşumunda çeşitli unsurlar rol oynamaktadır. Bunlardan ilki, etik kuralların ve normların yazılı hale getirilmesi ve tüm kamu görevlileri tarafından benimsenmesini sağlayacak mekanizmaların oluşturulmasıdır. Etik kodlar ve ilkeler, kamu görevlilerinin karşılaştıkları etik ikilemlerde nasıl hareket etmeleri gerektiğini belirleyen rehber niteliğindedir (Ay, 2005, 34). Örneğin, dürüstlük, tarafsızlık, kamu yararını gözetme, hesap verebilirlik ve şeffaflık gibi ilkeler, kamu yönetiminde etik

kültürün temel taşlarıdır. Ancak bu ilkelerin yalnızca yazılı kurallar olarak kalmaması, yöneticiler tarafından içselleştirilerek kurum kültürüne entegre edilmesi gerekmektedir (Usta, 2011, 43).

Bir diğer önemli unsur ise etik liderliktir. Kamu kurumlarında etik kültürün yerleşmesi, büyük ölçüde yöneticilerin sergilediği liderlik anlayışına bağlıdır. **Etik liderlik**, liderin karar ve davranışlarında evrensel etik ilkelere (dürüstlük, adalet, saygı, sorumluluk ve şeffaflık gibi) bağlı kalarak, çalışanlarına hem ahlaki bir örnek olması hem de etik davranışları teşvik etmesi sürecidir. Etik lider, yalnızca neyin yapılması gerektiğini değil, aynı zamanda *nasıl* yapılması gerektiğini de ahlaki ölçütlerle değerlendirmektedir (Brown vd, 2005, 121). **Etik liderlik, liderin hem kişisel davranışlarında hem de kişilerarası ilişkilerinde normatif olarak uygun davranışlar sergilemesi ve bu davranışları açıkça teşvik etmesidir. Etik lider, doğruyu yapma konusunda tutarlıdır ve bu tutumunu çalışanlarına model olarak sunmaktadır** (Trevino vd, 2000, 132). Başka bir tanım olarak etik liderlik, örgütsel değerler ve normlar doğrultusunda adaletli, saygılı, dürüst ve sorumluluk sahibi bir tutum sergileyen; çalışanlarının etik davranışlarını destekleyen ve bu yönde onları yönlendiren liderlik şeklidir (Resick vd, 2006, 349).

Etik liderler, karar alma süreçlerinde etik ilkelere bağlı kalarak çalışanlarına örnek olmalı ve etik dışı davranışlara karşı sıfır tolerans politikası benimsemelidir (Bozkurt, 2016, 48). Etik liderlik sayesinde, kamu görevlileri de etik değerlere bağlı kalarak hareket eder ve kurum içinde etik bir atmosferin oluşmasına katkı sağlar. Aksi halde, etik kuralların yalnızca birer formalite olarak kaldığı, yozlaşmış bir kamu yönetimi anlayışı ortaya çıkabilir.

Etik kültürün kurumsallaşmasında hesap verebilirlik ve şeffaflık mekanizmaları da kritik bir rol oynamaktadır. Kamu yönetiminde hesap verebilirlik, yöneticilerin aldıkları kararların ve yaptıkları uygulamaların gerekçelerini kamuoyuna açıklamaları ve gerektiğinde denetime açık olmaları anlamına gelmektedir (Uzun, 2017, 110). Bu sorumluluk bilinci, etik kültürün temel yapı taşlarından biridir.

Hesap verebilirliğin etkin olduğu bir kamu yönetimi ortamında, yöneticiler yalnızca yasalara değil, aynı zamanda etik normlara da uygun davranmak zorundadır. Hesap verme zorunluluğu, yöneticilerin daha dikkatli, adil ve toplum yararını önceleyen kararlar almasını sağlamaktadır. Bu durum, kamu hizmetlerinin etik ilkelere dayalı şekilde

yürütülmesine katkı sunmakta ve kamu görevlilerinin görevlerini yerine getirirken etik değerleri içselleştirmesine olanak tanımaktadır (Şamdan, 2023, 928). Sonuç olarak, hesap verebilirlik, kamu kurumlarında kalıcı bir etik kültürün oluşmasında hayati bir rol üstlenmektedir.

Şeffaflık ise, kamu yönetiminin gerçekleştirdiği faaliyetler hakkında vatandaşların bilgi sahibi olabilmesini ifade etmektedir. Daha kapsamlı bir tanımla şeffaflık; halkın, kamu kurumlarının yürüttüğü işlemlerle ilgili bilgi ve belgelere erişim hakkına sahip olması, yönetimi denetleyebilmesi ve gerektiğinde hesap sorabilmesi anlamına gelmektedir (Çamur ve Aydın, 2022, 154). Bu kavram, aynı zamanda kamu yönetiminin işleyişine dair bilgilerin açık ve ulaşılabilir olmasını sağlayarak dürüst, temiz ve demokratik bir yönetim biçimini desteklemektedir. Kamu yönetiminde şeffaflığın sağlanması, yöneticilerin ve kamu görevlilerinin yaptıkları işlemler hakkında toplumun bilgi sahibi olmasını mümkün kılmaktadır. Bu durum, hem yöneticilerin etik ilkelere uygun hareket etmelerini teşvik etmekte hem de kamu hizmetlerinde adalet ve tarafsızlık ilkelerinin güçlenmesini sağlamaktadır (Yazıcı, 2018, 300). Bilgiye erişimin açık olması, karar alma süreçlerinde keyfiliği azaltmakta ve kamuoyunun denetim gücünü artırarak etik dışı davranışların önüne geçilmesine yardımcı olmaktadır. Böylece şeffaf bir yönetim anlayışı, kamu kurumlarında güven ve etik sorumluluk duygusunu geliştirerek kültür oluşumunu sağlayabilir (Çevikbaş, 2010, 268-270).

Kamu yönetiminde etik kültürün güçlendirilmesi için eğitim ve farkındalık çalışmaları da büyük önem taşımaktadır. Kamu görevlilerine yönelik düzenli etik eğitimleri, onların etik kurallar konusunda bilgi sahibi olmalarını ve etik ikilemler karşısında doğru kararlar almalarını desteklemektedir (Gül ve Gökçe, 2008, 380). Aynı zamanda, etik kültürün sadece kamu görevlileriyle sınırlı kalmaması, vatandaşların da bu sürecin bir parçası olması gerektiği unutulmamalıdır. Etik farkındalık programları ve vatandaş katılım mekanizmaları sayesinde, toplum da kamu yönetimindeki etik standartların korunmasında aktif bir rol üstlenebilir.

Son olarak, kamu yönetiminde etik kültürün gelişmesini destekleyen dış denetim mekanizmaları da göz ardı edilmemelidir. Sayıştay, Kamu Denetçiliği Kurumu (Ombudsman), etik kurullar ve sivil toplum kuruluşları, kamu kurumlarının etik kurallara uygun hareket edip etmediğini denetleyen bağımsız organlardır. Bu denetim

mekanizmaları sayesinde, kamu yönetiminde etik ihlallerin önüne geçilmesi ve etik standartların sürekli olarak güncellenmesi mümkün hale gelir (Kaplan, 2009, 348).

Sonuç olarak, kamu yönetiminde etik kültür, yalnızca bireysel etik anlayışa bağlı bir olgu değil, aynı zamanda kurumsal mekanizmalar ve toplumsal katılımıla şekillenen bir süreçtir. Etik ilkelerin belirlenmesi, bu ilkelerin kurum kültürüne entegre edilmesi, etik liderliğin teşvik edilmesi, şeffaflık ve hesap verebilirlik mekanizmalarının güçlendirilmesi, eğitim faaliyetleri ve bağımsız denetim mekanizmalarının etkinleştirilmesi, kamu yönetiminde etik kültürün kurumsallaşmasını sağlayan temel unsurlardır.

4. STK'ların Kamu Yönetiminde Etik Kültüre Katkıları

STK'lar, kamu yönetiminin demokratikleşmesi, şeffaflık ve hesap verebilirlik gibi etik ilkelerin güçlendirilmesi açısından kritik bir role sahiptir. Kamu yönetiminin temel amacı, toplumun ihtiyaçlarını karşılamak ve kamu hizmetlerini etkin bir şekilde sunmaktır (Akpınar, 1997, 65). Ancak, kamu yönetimi sürecinde zaman zaman yolsuzluk, kayırmacılık, bürokratik yozlaşma ve etik ihlaller gibi sorunlar ortaya çıkabilmektedir. Bu noktada, bağımsız ve toplumsal duyarlılığa sahip bir denetleyici güç olarak STK'lar, kamu yönetiminin etik kurallar çerçevesinde işlemesini sağlamak için önemli bir işlev üstlenmektedir. Devletin karar alma süreçlerine katılımı artırarak ve yönetime yönelik eleştirel bakış açıları geliştirerek, kamu yönetiminin daha hesap verebilir ve şeffaf bir hale gelmesine katkı sağlarlar (Alp ve Adıgüzel, 2019, 40).

STK'lar, kamu yönetimi üzerinde çeşitli şekillerde etkili olurlar. Öncelikle, yöneticilerin ve kurumların etik değerlere bağlı kalmasını sağlamak amacıyla kamu politikalarını izler ve kamuoyunu bilgilendirirler. Özellikle yolsuzlukla mücadele eden, insan haklarını savunan ve iyi yönetişimi teşvik eden kuruluşlar, kamu yönetimindeki etik standartların yükseltilmesine yardımcı olmaktadır (Arslan, 2001, 42). Şeffaflık ve hesap verebilirlik mekanizmalarının etkin işlemesi için hükümetlerin karar alma süreçlerine dair raporlar yayınlamak, etik ihlalleri belgelemek ve bu ihlallere yönelik hukuki süreçlerin işletilmesini sağlamak gibi faaliyetlerde bulunurlar. Örneğin, uluslararası düzeyde faaliyet gösteren Transparency International gibi kuruluşlar, ülkelerdeki yolsuzluk düzeyini belirlemek ve hükümetleri etik kurallar çerçevesinde hareket etmeye teşvik etmek amacıyla yolsuzluk algı endeksi gibi çalışmalar yürütmektedir (Çaha, 2001, 75).

Türkiye’de de TESEV (Türkiye Ekonomik ve Sosyal Etüdler Vakfı); iyi yönetim, demokratikleşme, yolsuzlukla mücadele ve kamu reformları alanında çalışmalar yürütmektedir. Kamu yönetiminde şeffaflık, hesap verebilirlik ve etik üzerine raporlar ve politika önerileri sunmaktadır. Ayrıca yolsuzlukla mücadelede kurumsal yapıların güçlendirilmesini savunmaktadır (TESEV, 2025). Yine başka bir STK olan EDMER (Etik Değerler Merkezi Derneği), özel sektörde ve kamuda etik kültürün geliştirilmesine odaklanmaktadır. Dernek, yolsuzlukla mücadeleyi desteklemekte olup, etik farkındalık eğitimleri, etik liderlik, kurumsal etik uygulamaları alanlarında çalışmalar yürütmektedir. Bu tür faaliyetler, kamu yönetiminde etik kültürün güçlenmesine katkı sağlamakta ve yöneticilerin daha sorumlu davranmalarına zemin hazırlamaktadır (EDMER, 2013).

Ayrıca, STK’lar vatandaş katılımını teşvik ederek kamu yönetiminin toplumsal talepleri daha yakından takip etmesini sağlamaktadır. Katılımcı yönetim anlayışının gelişmesi, etik değerlerin benimsenmesi açısından oldukça önemlidir (Lewis, 2003, 215). Kamu kurumlarının sadece devlet görevlileri tarafından yönetilmesi yerine, sivil toplumun da sürece dahil edilmesi, alınan kararların toplumun genel yararını gözetmesini garanti altına almaktadır (Demir, 2018, 255). Bu süreçte, STK’lar halkın bilinçlenmesine yardımcı olur ve kamu hizmetlerinin kalitesini artırmaya yönelik eğitim, seminer ve çalıştaylar düzenleyerek toplumun etik bilincini geliştirmektedir (Gökçelik, 2016, 56).

STK’ların kamu yönetiminde etik kültüre sağladıkları en önemli katkılardan biri de etik dışı uygulamaların önlenmesine yönelik baskı grubu işlevi görmeleridir. Kamu yönetimi içindeki etik ihlalleri tespit etmek ve bu ihlallere karşı hukuki süreçlerin işletilmesini sağlamak için STK’lar medya, akademi ve hukuk çevreleriyle iş birliği yaparak güçlü bir kamuoyu oluştururlar (Özer, 2008, 89). Kamu görevlilerinin etik dışı davranışlarının cezasız kalmaması ve toplumun etik değerlere olan güveninin korunması, bu süreçte kritik öneme sahiptir. Örneğin, “Denge ve Denetleme Ağı” gibi bazı STK’lar kamu ihalelerinde etik ihlalleri raporlayarak bu tür uygulamaların önlenmesine yardımcı olurken, Türkiye İç Denetim Enstitüsü gibi kuruluşlar kamu görevlilerinin etik eğitimi almasını teşvik eden projeler yürütmektedir (Özkul, 2017, 15).

Sonuç olarak, sivil toplum kuruluşları kamu yönetiminde etik kültürün gelişmesine çok yönlü katkılarda bulunmaktadır. Kamu yönetiminin denetlenmesi, şeffaflık ve hesap verebilirliğin artırılması, etik eğitimin yaygınlaştırılması ve vatandaşların yönetime katılımının sağlanması gibi işlevleriyle STK’lar, kamu yönetiminde etik standartların

korunmasına yardımcı olmaktadır. Etik dışı uygulamalarla mücadelede sivil toplumun etkin bir şekilde sürece dahil edilmesi, kamu yönetiminin daha güvenilir ve adil bir yapıya kavuşmasını sağlayabilir. Bu nedenle, kamu yönetiminde etik kültürün güçlenmesi için devlet kurumlarının STK'larla iş birliği içinde olması, bu kuruluşların faaliyetlerini desteklemesi ve karar alma süreçlerine katılımlarını teşvik etmesi büyük önem taşımaktadır.

5. Dünyadan ve Türkiye'den Örnek Uygulamalar

Dünya genelinde STK'ların kamu yönetiminde etik kültürün gelişmesine katkı sağladığı birçok başarılı örnek bulunmaktadır. Bu örnekler, ülkelerin demokratik yapıları, yönetim anlayışları ve sivil toplumun etkinliği doğrultusunda farklılaşmaktadır. Bu çalışmada seçilen ülkeler, etik kamu yönetimi alanında dünya genelinde öne çıkan, kurumsal yapıları gelişmiş ve sivil toplumun kamu süreçlerine aktif katılım sağladığı örneklerdir. Söz konusu ülkeler, hem demokratik değerlerin yerleşik olduğu hem de STK'ların kamu yönetiminde denetim, eğitim ve politika yapım süreçlerinde etkin rol üstlendiği yapılar sunmaktadır. Ayrıca, bu ülkelerde kamu yönetiminin şeffaflık, hesap verebilirlik ve etik ilkelere dayalı olarak işlediği uluslararası raporlarla da ortaya konulmuştur (Transparency International, 2025).

Almanya, etik kamu yönetimi açısından dünyadaki en gelişmiş ülkelerden biridir. Ülkede, kamu yönetiminde etik kuralların belirlenmesi ve denetlenmesi için Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) gibi kuruluşlar faaliyet göstermektedir. Ayrıca, Transparency International Germany, kamu ve özel sektörde etik standartların uygulanmasını sağlayan önemli STK'lardan biridir. Almanya'da kamu ihale süreçleri ve devlet harcamaları sıkı denetimden geçirilmekte, STK'lar bu süreçlerin şeffaflığını sağlamak için bağımsız değerlendirmeler yapmaktadır (OECD, 2000).

İsviçre'de kamu yönetimi, etik ve şeffaflık konusunda güçlü mekanizmalara sahiptir. Ülkede faaliyet gösteren Swiss Transparency Association, kamu yönetiminde etik ihlallerin önüne geçmek için uluslararası iş birlikleri yapmaktadır. İsviçre'de doğrudan demokrasi mekanizmalarının güçlü olması, halkın yönetime katılımını artırmakta ve etik ilkelerin daha sağlam temellere oturmasını sağlamaktadır. STK'lar, halkın referandum süreçlerine katılımını teşvik ederek kamu yönetiminin şeffaf ve etik temellere dayanmasını sağlamaktadır (OECD, 2003).

İskandinav ülkeleri, kamu yönetiminde etik kültürün en güçlü olduğu bölgeler arasında yer almaktadır. Örneğin, Danimarka’da faaliyet gösteren Danimarka Şeffaflık Derneği (Transparency Denmark), kamu kurumlarının etik standartlara bağlı kalmasını sağlamak için kamu harcamalarını detaylı bir şekilde denetlemekte ve yolsuzlukla mücadele etmektedir. İsveç ve Norveç gibi ülkelerde de, kamu yönetiminde etik farkındalığı artırmak için yerel STK’ların hükümetle yakın iş birliği içinde çalıştığı görülmektedir. Bu ülkelerde uygulanan Açık Veri Politikaları, kamu yönetiminin daha şeffaf olmasını sağlarken, sivil toplumun denetleme mekanizmalarını etkin bir şekilde kullanmasına olanak tanımaktadır (İng. Transparency International, 2023).

Amerika Birleşik Devletleri’nde, kamu yönetiminde etik kültürün gelişimine katkı sunan en önemli sivil toplum kuruluşlarından biri Project on Government Oversight (POGO)’dur. POGO, hükümet harcamalarını, devlet yetkililerinin etik uyumunu ve kamu ihale süreçlerini denetleyen bağımsız bir sivil toplum kuruluşudur. Yolsuzluk, çıkar çatışması ve etik ihlaller gibi konularda raporlar yayınlayan POGO, kamu yöneticilerinin hesap verebilirliğini artırmaya yönelik çalışmalar yürütmektedir. ABD’de ayrıca Common Cause gibi kuruluşlar, halkın kamu yönetimine katılımını teşvik ederek etik bilincin yaygınlaşmasını sağlamaktadır (Pogo, 2024).

Avustralya’da, kamu yönetiminin etik standartlara bağlı kalmasını sağlamak amacıyla faaliyet gösteren birçok STK bulunmaktadır. Örneğin, Australian Ethical Standards Council, kamu sektöründe etik farkındalığın artırılmasını sağlamak için kamu görevlileri ve vatandaşlar arasında bilinçlendirme kampanyaları yürütmektedir. Avustralya’da ayrıca, Freedom of Information (FOI) Yasaları, vatandaşların kamu yönetimi hakkında bilgi edinmesini kolaylaştırmakta ve STK’ların kamu yönetimini denetlemesine olanak tanımaktadır (FDA, 2024)

Latin Amerika’da, sivil toplum kuruluşları kamu yönetimindeki etik ihlalleri ve yolsuzluğu önleme konusunda aktif roller üstlenmektedir. Özellikle Brezilya ve Arjantin’de, yolsuzlukla mücadele STK’ları, kamu fonlarının nasıl harcandığını izleyen ve etik ihlalleri raporlayan projeler yürütmektedir. Brezilya’da faaliyet gösteren Instituto Ethos, şirketlerin ve kamu kurumlarının etik standartlara uygunluğunu değerlendiren bir sivil toplum kuruluşudur (Ethos, 2024).

Güney Kore, 2000’li yıllardan itibaren kamu yönetiminde yolsuzlukla mücadelede ciddi adımlar atmıştır. Anti-Corruption and Civil Rights Commission (ACRC) gibi devlet

destekli bir kuruluşun yanı sıra, People's Solidarity for Participatory Democracy (PSPD) gibi bağımsız sivil toplum kuruluşları, kamu yönetiminde etik standartların uygulanmasını denetlemektedir. Güney Kore'de, özellikle dijital teknolojiler kullanılarak kamu yönetiminin şeffaf hale getirilmesi sağlanmaktadır. OPEN (Online Procedures Enhancement for Civil Applications) Platformu, vatandaşların kamu yönetimiyle ilgili süreçleri online olarak takip etmesine imkan tanımakta ve böylece etik ihlallerin önüne geçilmektedir (OPG, 2024).

Kanada, kamu yönetiminde etik değerlerin geliştirilmesi konusunda başarılı örneklerden biridir. Ethics Centre Canada adlı STK, hem kamu hem de özel sektörde etik standartların oluşturulması için çalışmalar yürütmektedir. Kanada'da kamu görevlilerinin etik ihlallerini bildirmelerini teşvik eden Whistleblower Protection Act (Muhbir Koruma Yasası), etik ihlallerin ortaya çıkmasını sağlayan en önemli düzenlemelerden biri olmuştur. Bu yasa sayesinde kamu görevlileri, yolsuzluk ve etik dışı uygulamalarla ilgili bilgileri gizlilik çerçevesinde yetkililere iletebilmektedir. Kanada'nın şeffaf yönetim anlayışı, STK'ların kamu politikalarının oluşturulma sürecine aktif katılımıyla desteklenmektedir (Önen ve Yıldırım, 2014, 108-110).

Japonya'da kamu yönetiminde etik kültür, geleneksel değerler ve modern yönetim ilkeleriyle birlikte şekillenmiştir. Ülkede faaliyet gösteren Transparency International Japan, kamu yönetiminde etik ve şeffaflığı artırmaya yönelik çeşitli projeler yürütmektedir. Ayrıca, Japan Corporate Governance Network (JCGN) gibi kuruluşlar, kamu-özel sektör iş birlikleri ve etik kuralların güçlendirilmesi için çalışmalar yapmaktadır. Japon kültüründe iş etiği ve toplumsal sorumluluk büyük önem taşıdığı için STK'lar, kamu yönetiminde etik standartların korunmasına yönelik bilinçlendirme faaliyetlerine yoğunlaşmaktadır (ICGN, 2024).

Türkiye'de sivil toplum kuruluşları, kamu yönetiminde etik ilkelerin güçlendirilmesi için çeşitli projeler ve çalışmalar yürütmektedir. Özellikle 2004 yılında Kamu Görevlileri Etik Kurulu'nun kurulmasıyla birlikte, etik yönetim konusunda STK'ların etkinliği artmıştır. Etik ihlalleri tespit eden, bu konularda farkındalık oluşturan ve kamu yönetiminde daha şeffaf bir sistemin oluşmasına katkıda bulunan birçok kuruluş bulunmaktadır (Kayacı, 2019, 57).

Transparency International'ın Türkiye ayağı olan Şeffaflık Derneği, Türkiye'de yolsuzlukla mücadele konusunda önemli çalışmalara imza atmıştır. Kamu yönetiminde

etik ilkelerin benimsenmesi ve uygulanması için çeşitli raporlar yayımlayan bu kuruluş, özellikle belediyelerde ve kamu kurumlarında hesap verebilirlik standartlarının oluşturulmasını desteklemektedir (Koçak ve Yüksel, 2010, 78). Şeffaflık Derneği'nin yayınladığı "Yerel Yönetimlerde Şeffaflık ve Hesap Verebilirlik Raporları", belediyelerin etik standartlara uyumunu ölçen önemli araçlar arasında yer almaktadır. Ayrıca, Etik ve İtibar Derneği (TEİD), kamu ve özel sektörde etik kültürün gelişmesine katkıda bulunan bir başka önemli sivil toplum kuruluşudur. TEİD, kamu yöneticileri ve özel sektör liderleri için etik kodlar ve davranış standartları geliştirilmesine yardımcı olmaktadır. Bu dernek, uluslararası etik standartlarına uygun rehberler hazırlayarak, kamu görevlilerinin etik farkındalığını artırmak amacıyla eğitimler düzenlemektedir (Özdemir, 2008, 187).

Türkiye'de ayrıca Kamu Denetçiliği Kurumu (Ombudsmanlık), vatandaşların kamu yönetimindeki etik ihlallere karşı şikayetlerini iletebildikleri bir mekanizma olarak işlev görmektedir. STK'lar, bu kurumla iş birliği yaparak vatandaşların hak arama süreçlerine katkıda bulunmakta ve etik ihlallerin raporlanmasını sağlamaktadır (Kınran, 2006, 35). Belediyeler düzeyinde de etik uygulamaları teşvik eden STK projeleri bulunmaktadır. Örneğin, Başkent Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü ile iş birliği içinde yürütülen çeşitli araştırmalar, yerel yönetimlerde etik farkındalığın artırılması yönünde önemli katkılar sağlamaktadır. Belediyelerin katılımcı bütçeleme, halk meclisleri ve şeffaf yönetim uygulamalarına yönelmeleri, büyük ölçüde STK'ların yönlendirmesiyle mümkün olmuştur (Öner, 2001, 56).

Türkiye ve dünya genelinde STK'ların kamu yönetiminde etik kültürü geliştirmek için yürüttüğü çalışmalar, etik standartların benimsenmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Türkiye'de Şeffaflık Derneği ve Etik ve İtibar Derneği gibi yapıların çalışmaları, kamu yönetiminin etik prensiplere daha fazla bağlı kalmasını sağlamaktadır. Dünyada ise İskandinav ülkelerindeki açık veri uygulamaları, ABD'deki hükümet denetim STK'ları, Latin Amerika'daki yolsuzlukla mücadele inisiyatifleri ve Avrupa Birliği'nde etik denetimler gibi örnekler, kamu yönetiminde etik kültürün kurumsallaşmasına yardımcı olmaktadır. STK'ların etkin olduğu ülkelerde kamu yönetimi daha hesap verebilir, şeffaf ve toplum yararına işleyen bir sistem haline gelmekte, böylece etik değerler yönetime daha güçlü bir şekilde entegre edilmektedir.

6. Etik Kültürün Oluşmasında Karşılaşılan Zorluklar ve Çözüm Önerileri

Kamu yönetiminde etik kültürün geliştirilmesinde STK'ların rolü giderek artarken, bu sürecin önündeki yapısal ve yasal engeller STK'ların etkinliğini sınırlayabilmektedir. Birçok ülkede, özellikle kamu yönetimi ile STK'lar arasındaki ilişkiyi düzenleyen yasal çerçevenin yetersiz olması, STK'ların karar alma süreçlerine dahil olmasını zorlaştırmaktadır (Keser ve Hışım, 2016, 206). Türkiye'de ve diğer bazı ülkelerde, kamu yönetimi genellikle STK'ları danışma organları olarak görse de, karar mekanizmalarına aktif olarak dahil etmeme eğilimindedir. Ayrıca, finansal kaynakların sınırlı olması, STK'ların bağımsız hareket etmesini zorlaştıran temel faktörlerden biridir. Kamu yönetimi ile doğrudan etkileşime giren STK'ların bağımsızlıklarını koruyabilmesi, etik kültürün geliştirilmesinde güvenilir bir denetleyici rolü üstlenebilmeleri açısından kritik öneme sahiptir (Kıranlı ve İlğan, 2007, 154). Bu nedenle, STK'ların şeffaf ve sürdürülebilir finansman modellerine erişiminin sağlanması, etik kültürün yaygınlaştırılmasında önemli bir adım olacaktır.

Kamu-STK iş birliğinin güçlendirilmesi için, öncelikle devlet kurumlarının STK'ları yalnızca bir baskı grubu olarak görmekten vazgeçerek onları yönetim süreçlerinde ortak bir paydaş olarak kabul etmesi gerekmektedir (Küçüköğlu, 2012, 178). STK'lar, kamu politikalarının oluşturulmasında daha fazla söz sahibi olmalı ve etik kuralların belirlenmesinde aktif rol almalıdır. Bunun için düzenli istişare toplantıları, ortak proje fonları ve mevzuat değişiklikleri gibi yapısal reformlar gereklidir. Özellikle kamu yönetiminde etik denetim süreçlerine STK'ların daha fazla dahil edilmesi, hesap verebilirlik mekanizmalarının güçlenmesini sağlayacaktır (Özkal, 2020, 150). Örneğin, bazı ülkelerde STK'lar kamu görevlileri için etik kodların oluşturulmasında doğrudan söz sahibi olurken, Türkiye'de bu süreçler daha çok merkezi otoritenin kontrolündedir. Kamu-STK iş birliğinin güçlendirilmesi için şeffaflık ilkesine dayalı ortak çalışmalar artırılmalı, STK'ların kamusal denetimde oynadığı rol yasal güvence altına alınmalıdır.

Etik kültürün kurumsallaşmasında STK'ların daha etkili bir şekilde katılımını sağlamak için stratejik adımlar atılması gerekmektedir. İlk olarak, STK'ların kamu kurumlarıyla etkileşim kurabilmesi için daha fazla platform oluşturulmalıdır (Özsemerci, 2005, 8). Örneğin, kamu kurumlarının etik komisyonlarında STK temsilcilerine yer verilmesi, etik politika önerilerinin STK'larla ortaklaşa hazırlanması ve yerel yönetimler düzeyinde STK'larla iş birliği protokollerinin artırılması gibi adımlar atılabilir. İkinci olarak, STK'lar kamuoyunu bilinçlendirme kampanyaları ve eğitim programları ile kamu yönetiminde etik kültürün yaygınlaştırılmasını sağlayabilir. Özellikle gençler ve kamu

çalışanları için etik farkındalığı artırmaya yönelik projeler, uzun vadede etik değerlerin daha güçlü bir şekilde benimsenmesini sağlayacaktır (Ciberoğlu Öztepe, 2013, 76). Ayrıca, etik ihlallerin raporlanmasını teşvik eden mekanizmalar kurulmalı ve STK'ların bu süreçte aktif rol oynaması sağlanmalıdır. Son olarak, uluslararası iyi uygulamaların incelenmesi ve Türkiye'ye uyarlanması, STK'ların kamu yönetiminde daha etkin bir şekilde yer almasını sağlayabilir. Başarılı örnekler, Türkiye'nin kamu yönetiminde etik kültürün güçlendirilmesi adına atacağı adımlara yön verebilir ve STK'ların kurumsallaşmış bir denetim mekanizmasına dönüşmesini destekleyebilir.

Sonuç ve Öneriler

Kamu yönetiminde etik kültürün sürekliliği ve etkinliği, yalnızca yasal düzenlemelerle değil, aynı zamanda toplumsal katılım ve kurumsal mekanizmaların etkili kullanımıyla mümkün olmaktadır. Sivil toplum kuruluşları, kamu yönetiminin etik standartlara bağlı kalmasını sağlamak adına bağımsız denetim, eğitim faaliyetleri, kamuoyunu bilinçlendirme kampanyaları ve yolsuzlukla mücadele mekanizmaları geliştirme gibi çok yönlü roller üstlenmektedir.

Dünya genelinde STK'ların kamu yönetimindeki etkileri incelendiğinde, özellikle Avrupa ve Kuzey Amerika'daki STK'ların şeffaflık ve hesap verebilirlik konularında daha fazla söz sahibi olduğu, ancak bazı ülkelerde yasal ve finansal sınırlamalar nedeniyle STK'ların etkinliğinin kısıtlandığı gözlemlenmektedir.

Bu bağlamda, kamu-STK iş birliğinin daha sistematik bir yapıya kavuşturulması gerekmektedir. Devlet kurumları, STK'ları yalnızca bir baskı grubu olarak görmek yerine, onların etik politika oluşturma sürecine aktif katılımını sağlamalıdır. Bunun için, STK'ların kamu kurumlarıyla etkileşim kurabilmesi için platformlar oluşturulmalı, etik denetim mekanizmaları geliştirilmeli ve STK'lara bağımsız finansal destek sağlanmalıdır.

Sonuç olarak, sivil toplum kuruluşlarının kamu yönetiminde etik kültürü destekleyici rolü vazgeçilmezdir. Kamu yönetiminde etik ilkelerin benimsenmesi ve uygulanması için STK'ların daha aktif ve etkili hale getirilmesi gerekmektedir. Bu nedenle, kamu kurumları ve STK'lar arasındaki iş birliği geliştirilmeli, STK'ların kamusal karar alma mekanizmalarında daha fazla söz sahibi olmaları teşvik edilmelidir. Etik kültürün sürekliliğini sağlamak için STK'ların denetleyici, eğitici ve bilinçlendirici fonksiyonları daha da güçlendirilmelidir.

Kaynakça

- Ak, Bihter Güngör. “Türkiye’nin Avrupa Birliği’ne Katılım Sürecinin Sivil Kuruluşlarına Etkileri ve Katkısı”. II. Ulusal Sivil Toplum Kongresi Bildiriler Kitabı. Çanakkale, (2005).
- Akmeşe, Fatih. “Sivil Toplum ve Türkiye Cumhuriyeti’ndeki Yeri”. *Hak-İş Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi* 2/4 (2013), 202-225.
- Akpınar, Ayşenur. *Sivil Toplum: Düşünsel Temelleri ve Türkiye Perspektifi*. Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, 1997.
- Alp, Ahmet – Adıgüzel, Vefa. “Bir Barış Konsepti Olarak: Sivil Toplum ve Devlet İlişkisi”. *Sosyal Bilimler Akademi Dergisi* 2/1 (2019), 37-48.
- Altun, Fatih - Akalın, Hürü. “Etik Kültürünün Geliştirilmesinde Sivil Toplumun Rolü”. *Akademik İncelemeler Dergisi* 16/1 (2021), 213-228
- Arklan, Ümit. “Bir Kamu Denetim Sistemi Olarak Ombudsman ve Türkiye’de Uygulanabilirliği”. *Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi* 4/3 (2006), 82-100
- Arslan, Osman. *Kurumsal ve Tarihsel Aşamalarıyla Sivil Toplum ve Türkiye Gerçeği*, Bayrak Yayınları, 2001.
- Ay, Canan. “İşletmelerde Etiksel Karar Almada Kültürün Rolü”. *Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Yönetim ve Ekonomi Dergisi* 12/2 (2005), 31-52.
- Bozkurt, Cevdet. “Yolsuzlukla Mücadele Boyutuyla Etik ve Etik Kültürü”. *Denetim*, 5 (2016), 44-53.
- Brown, Michael E. “Ethical Leadership: A Social Learning Perspective for Construct Development and Testing”. *Organizational Behavior and Human Decision Processes* 97/2 (2005), 117-134.
- Çaha, Ömer. *Türkiye’de Sivil Toplumun Oluşumu ve Gelişimi, Liberalizmin İncelenmesi*, Friedrich Naumann Vakfı Yayınları, 2001.

- Çamur, Ömer – Aydın, Abdurrahman. “Yeni Kamu Yönetimi Anlayışının Etik Temelleri ve Kamu Yönetiminde Etik Yönetimin Gelişmesi Üzerindeki Etkisi”. *Denetışim* 25/13 (2022), 148-159.
- Çevikbaş, Refat. “Yönetimde Etik ve Yozlaşma”. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi* 20/1 (2010), 265-289.
- Demir, Konur Alp. “Toplumsal Uzlaşıda Devlet Yönetimi ile Toplum Arasındaki Fren Denge Unsuru: Sivil Toplum Yönetimi Üzerine Bir Değerlendirme”. *Çankırı Karatekin Üniversitesi İİBF Dergisi* 8/1 (2018), 247-271.
- Eryılmaz, Bilal. “Etik Kültürü Geliştirmek”. *Türk İdare Dergisi* 80/459 (2008), 1-13.
- Gökçe, Orhan – Örselli, Erhan. “Kamu Yönetiminde Etik ve Etik Dışı Davranış Algısı”. *İş Ahlakı Dergisi* 4/7 (2011), 47-63.
- Gökçelik, Özlem. “Etik Kavramının Kamu Yönetimi ve İç Denetim Bağlamında Değerlendirilmesi”. *Denetışim* 5 (2016), 54-63.
- Gözübüyük, Tamer Mine. “Tarihsel Süreçte Sivil Toplum”. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi* 2/1 (2010), 89-105.
- Gül, Hasan – Gökçe, Hakan. “Örgütsel Etik ve Bileşenleri”. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 13/1 (2008), 377-389.
- Kaplan, Çetin. “Kamu Yönetiminde Etik ve Kamu Çalışanlarının Etik Kavramını Algılayışları”. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* 14/3 (2009), 343-355.
- Kayacı, Müslüm. “Kamu Yönetiminde Etik Bağlamında Güvenlik Hizmetleri Etiğine Bir Bakış”. *Sosyal Bilimler Akademi Dergisi* 2/1 (2019), 50-69.
- Keser, Hayri – Hışım, Selin. “Demokrasilerde Sivil Toplumun Rolü”. *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 7/29 (2016), 201-224.
- Kınran, Şükrüye Burcu. *İş ahlakı ve Etik Değerlerin Türk İşletmeciliğindeki Yeri*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çalışma Ekonomisi Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. (2006).
- Kıranlı, Semra – İlğan, Abdurrahman. “Eğitim Örgütlerinde Karar Verme Süreçlerinde Etik”. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 14 (2007), 150-162.

- Koçak, Süleyman Yaman – Yüksel, Gülçin. “Türk Kamu Yönetiminde Etik ve Kamu Görevlileri Etik Kurulu”. *Bilgi Sosyal Bilimler Dergisi* 2 (2010), 73-96.
- Kurt, Süleyman - Taş, H. Yunus. “Sivil Toplum Örgütlerinde Profesyonel ve Gönüllü Çalışma İlişkileri: Tehditler ve Fırsatlar”. *Hak-İş Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi* 4/8 (2015), 199-214.
- Küçükkoğlu, Mübeyyen Tepe. “Etik Değerler ve Etiğin Kurumsallaşması” *Hukuk ve İktisat Araştırmaları Dergisi* 4/1 (2012), 177-185.
- Lewis, David. “NGOs, Organizational Culture, and Institutional Sustainability”. *AAPSS* 590/1, 212-226.
- OECD. *Kamuoyu Güveninin Tesisi: OECD Ülkelerinde Alınan Etik Önlemler*, Araştırma Raporu. 2000.
- OECD. Managing Conflict of Interest in the Public Service OECD Guidelines and Overview, Paris: OECD Publications, <http://www.oecd.org/gov/ethics/48994419.pdf>, Erişim 10 Ocak 2025.
- Önen, S. Mustafa – Yıldırım, Ali. “Kamu Yönetiminde Etik Denetimi: OECD Ülkeleri Örneği”, *Akademik Yaklaşımlar Dergisi* 5/1 (2014),103-126.
- Öner, Ş. “Sivil Toplum Kuruluşlarının Yerel Demokrasi ve Katılım Algılamaları”. *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi* 10/2 (2001), 51-67.
- Özdemir, Murat. “Kamu Yönetiminde Etik”. *ZKÜ Sosyal Bilimler Dergisi* 4/7 (2008), 179-195.
- Özer, M. Halis. “Günümüz İtibariyle Sivil Toplum Kuruluşlarının İktisadi ve Sosyal Fonksiyonları”. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi* 7/26 (2008), 86-97.
- Özkal, İpek. “Etik ve Kamu Etiği: Eleştirel Bir Bakış”. *Sosyal ve Beşeri Bilimleri Dergisi* 12/2 (2020), 147-174.
- Özkul, O Osman. “Demokratik Hakların Gelişmesinde Sivil Toplum Düşüncelerinin Katkıları”. *Emek ve Toplum* 6/14 (2017), 11-24.
- Özsemerci, Kemal. “Türk Kamu Yönetiminde Yolsuzluk ve Yozlaşmanın Kültürel Altyapısı”. *Sayıştay Dergisi* 58 (2005), 1-18.

- Ciğeroğlu Öztepe, Misra. *Kamu Yönetiminde Etik Sorunu: Türk Kamu Yönetiminde Etik Sistemin Eleştirel Çözümlemesi*, Ankara: Ankara Üniversitesi, Yayınlanmamış Doktora Tezi, 2013.
- Resick, Christian J. vd. “A Cross-Cultural Examination of the endorsement of Ethical Leadership”. *Journal of Business Ethics* 63/4 (2006),345-359.
- Şamdan, Yasin. “Türk Kamu Yönetiminde Şeffaflık ve Hesap Verebilirlik”. *Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi* 6/3 (2023), 926-942.
- Trevino, Linda Klebe. “Moral person and moral manager: How executives develop a reputation for ethical leadership”. *California Management Review* 42/4 (2000), 128-142.
- Usta, Aydın. “Kuramdan Uygulamaya Kamu Yönetiminde Etik ve Ahlâk”. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* 1/2 (2011), 39-50.
- Uzun, Yaşar. “Kamu İdarelerinde Etik Yönetim Altyapısı ve Değerlendirilmesi”. *Ombudsman Akademik* 3/6 (2017), 107-141.
- Yazıcı, Sinan. “Kamu Yönetiminde Şeffaflık ve Hesap Verebilirliğin Toplumsal Algısı: Bir Alan Araştırması”. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi* 6/14 (2018), 295-317.
- Yıldırım, Murat. “Sivil Toplum ve Devlet”. *C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi* 27/2 (2003), 226-242.
- Uluslararası Şeffaflık Derneği, <https://seffaflik.org/cpi2023/>, Erişim 10 Ocak 2025.
- Holding the Government Accountable, <https://www.pogo.org/issue/holding-the-government-accountable> Erişim 10 Ocak 2025.
- Bilgi Edinme Hakkı, <https://www.fda.gov/regulatory-information/freedom-information> Erişim Tarihi 10.01.2025
- Ethos Enstitüsü Hakkında, <https://www.ethos.org.br/instituto-ethos/> Erişim 10 Ocak 2025.
- Şeffaf Hükümet Ortaklığı, <https://ogp.gov.jo/en/Pages/Milestones/76> Erişim 11 Ocak 2025.

About ICGN, <https://www.icgn.org/icgn-japan-network> Erişim 11 Ocak 2025.

EDMER hakkında, <https://edmer.org.tr/Arastirmalar>, Erişim 11 Ocak 2025.

TESEV hakkında, <https://www.tesev.org.tr/tr/topics/seffaflik-ve-hesap-verebilirlik/>, Erişim 11 Nisan 2025.